

1

Hoor je de klanken in je hoofd van de letters die je leest? Ik vraag me dat af.

'Ik ga nu.' Ralph staat op de gang, hij draait de sleutel in het slot om.

Ik hoor hem de woorden uitspreken, maar kun je ook van 'horen' spreken als er eigenlijk geen geluid aan te pas komt? Deze vraag kwam in mij op door het woordje 'pain' op het bord van de bakkerij hier schuin tegenover. Er staat nog meer, zoals 'La Baguette' en 'Boulangerie'. Maar mijn oog viel op het woordje 'pain', dat ik in de Engelse betekenis las voordat het plotseling brood betekende. Zou ik ergens binnen in mijn hoofd eerst een klank hebben gehoord in de trant van 'peen' en daarna een meer nasaal 'pèhn'? Kun je je klanken voorstellen zonder ze te horen? Zouden doven zich ook klanken voorstellen als ze lezen, of werkt hun alfabet heel anders? Waarom weet ik dit allemaal niet?

'Ik ga, hoor.' Ralph tikt met de sleutel tegen de deur.

Ik zeg niets terug. Ik sta naast het bed, waar de spreij van afglijdt.

Ik kijk naar buiten, naar de oude man aan de overkant.

Hij zit op een vouwstoeltje met een radio op schoot. Elke ochtend, tegen een uur of tien, sloft de man naar de hoek van de straat, klapt zijn stoel uit en gaat naar de radio zitten luisteren.

Hij zit en luistert.

Soms zit hij er nog als het donker wordt. En donker is in Dakar écht donker. De straatlantaarns doen het niet in dit gedeelte van de stad; als je buiten bent tegen de tijd dat de zon ondergaat, kun je maar beter de weg kennen. De zon verdwijnt plotseling als een wandelaar die nietsvermoedend in een diepe kuil valt. Alleen de auto's zorgen nog voor voorbijglijdende stroken licht. Je probeert op je oren te vertrouwen, maar voetstappen worden door het zand gedempt, je ziet de dingen en mensen pas als je ze eigenlijk ook al voelt, de nabijheid van een lichaam, een adem op je wang.

'Ik heb de deur op slot gedaan.'

Ik weet dat Ralph de deur op slot heeft gedaan, dat hoeft hij me niet te zeggen.

Hotels hebben meestal sloten die openklikken zodra je vanbinnen de deurklink omlaag duwt. Dit hotel niet. In deze deur zit een ouderwets slot met een ouderwetse sleutel en die heeft hij vanbuiten dichtgedraaid.

Ik kijk weer naar het woordje 'pain' op de gevel van de bakker.

Ik vraag me af wie er meer lijdt, wie er meer onuitgesproken pijn lijdt. Ralph of ik? Ralph, schat ik. Niet omdat hij meer tegenslagen te verduren heeft, maar omdat hij zo geboren is; geboren om de pijn van het voorbijgaan onophoudelijk te voelen.

Ik moet nadenken, spreek ik mezelf in gedachten toe. Eerst nadenken. Wat ik tegen Ralph zal zeggen, of ik kwaad ben en waarom eigenlijk niet. En waar die alles overweldigende vermoedheid vandaan komt... Maar het lukt me niet, het lukt me niet om na te denken, althans niet over de vragen die ertoe doen. Hier zitten we dan, is de enige gedachte die door me heen blijft gaan: hier zitten we dan, samen in Dakar.

Het is alsof we in deze stad tot de ontdekking zijn gekomen dat we precies op het midden van ons leven zijn aanbeland.

Als 'leven' vergeleken kan worden met het beklimmen

van een berg, dan zijn we zojuist op de top van die berg aangekomen. Het klimmen is voorbij. Al zouden we hoger willen, het kan niet. Dat deel hebben we achter de rug. Nu kunnen we alleen nog omlaag. De afgrond in.

Eerst dacht ik dat het kwam omdat de veertig in zicht komt. Stel dat ik tachtig jaar te leven heb, dan zit ik nu bijna op de helft. Maar hier realiseer ik me dat tijd niet zomaar in tweeën is te delen. Al heb ik nog maar tien jaar te leven, dan nog zal deze reis het midden van mijn leven aangeven. Vanaf nu zal er een *voor* en een *na Dakar* zijn.

Ralph trommelt met zijn vingers op de deur.

Misschien komt het door het klimaat van Senegal. Tijd heeft in Senegal een andere substantie. Tijd is natuurlijk niet van een substantie gemaakt, maar hier kom je erachter dat je dat wel al die jaren hebt gedacht, of zo geleefd, alsof je dat dacht; dat de tijd een meetlat is, waaraan we onze dagen afmeten.

Tijd is eigenlijk niets anders dan wat je ermee doet. Als de man aan de overkant een halve dag op een krukje naar de radio zit te luisteren, is dat niet opvallend lang, ook niet kort.

Hier moet je op alles wachten: bussen en treinen vertrekken te laat, zelfs de opening van de kunstbiënnale is uitgesteld.

Hoe lang het wachten duurt, kan niemand zich achteraf herinneren. Hier is tijd als drinkwater, je hebt het nodig en als er veel is, is dat altijd beter dan te weinig.

Misschien denk ik dit wel omdat Ralph mij heeft opgesloten, omdat ik mezelf ervan wil overtuigen dat het niet uitmaakt of ik een halfuur of de hele dag in deze hotelkamer moet doorbrengen. Ik zou de tijd ook kunnen gebruiken zoals ik hem zou gebruiken als ik er zelf voor had gekozen om hier te blijven. Ik zou de catalogus van *Dak'art* kunnen lezen. 'Aaf...' Ralphs stem klinkt lief, bezorgd bijna.

Op mijn tenen loop ik naar de deur en leg mijn oor tegen het geelgeverfde hout. In een film zou nu te zien zijn hoe dicht we bij elkaar staan. Ralph en ik. Misschien maar anderhalve centimeter tussen onze gezichten, misschien luistert hij nu ook aan de andere kant.

Ralph en ik zijn op dezelfde dag jarig. Maar we zijn niet op dezelfde dag geboren. Hij kwam zes jaar eerder ter wereld. Als je in Europa wordt geboren, word je ogenblikkelijk opgenomen in de machinerie van de tijd, het tellen, wegen, meten.

Je gewicht, het gewicht van de moederkoek, de precieze minuut van je geboorte; het eerste moment dat je aan dag- of tl-licht wordt blootgesteld, dat je longen naar adem happen en je moeder je van de buitenkant ziet. Dat moment wordt als het begin van je leven beschouwd. Eigenlijk leef je natuurlijk al negen maanden eerder, maar dan op een onderwatermanier.

In meer landen dan je zou denken noteren ze niet eens de datum van je geboorte. Laat staan het uur waarop je geboren wordt. Zou het ontbreken van de kennis van je eigen leeftijd je tijdsbeleving beïnvloeden? Misschien zit er meer waarheid in een leeftijd die je moet schatten dan de leeftijd van geregistreerde data.

Mij lijkt het een opluchting om geen verjaardagen te hoeven vieren. Er niet meer aan te hoeven worden herinnerd hoe mijn moeder dat precieze aantal jaren geleden in het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis dacht te zullen sterven. Dat zij mijn geboorte heeft overleefd, heeft ze puur aan de medische wetenschap

te danken. Dat niet meer te hoeven horen.

Ralph klopt op de deur. Weer zegt hij Aaf. Zijn stem is lief, zacht. De aa's laat hij lang doorzingen: Aahaaaaf. Ik vind het klinken alsof mijn naam een wc-rol is die over de grond uitrolt. Dit wordt versterkt door de kalk-en-verflucht die in het hotel hangt. Aan het einde van de gang worden de muren nog gestuukt, de hele dag hoor je het hameren en schuren van de werkmannen. Onze kamer is een van de weinige die af zijn. Het is een aangename kamer. Naar Afrikaanse maatstaven is het zelfs een luxe kamer. Alleen de badkamer lijkt er al jaren te zitten. Tegen de wand staat een badkuip waarin bruine strepen richting het afvoerputje meanderen, daarnaast een wc-pot met een gebarsten bril. De douchekop zit los; er spuit meer water uit de slang dan uit de sproeier.

'Aahaaaaf.'

'Ja.'

'Ik houd van je.' Stilte. 'Ik ben zo snel mogelijk terug.'

'Ik begrijp jou niet, Sailor.'

'Wat?'

Ik zwijg weer. Ik wil hem zo lang mogelijk aan de andere kant van de deur laten wachten. Hij zal daar blijven staan tot hij een antwoord heeft, tot ik kwaad word of hem juist geruststel. Maar ik wil hem niet geruststellen en kwaad ben ik eigenlijk ook niet. Het enige wat ik voel is lusteloosheid. Een grote vermoeidheid over alle onzinnigheid in mijn leven, een vermoeidheid die elke vorm van paniek in zich opslokt. Ik heb al eens eerder in een hotelkamer opgesloten gezeten, zo'n twintig jaar geleden. Ik had een oppasbaantje. De Franse vader van een van de halfbroertjes was voor een paar dagen in Nederland. Hij vroeg of ik een avond in een hotelkamer op zijn zoontje kon passen.

In de lobby kwam de man gehaast op me aflopen. Hij stak zijn hand naar me uit, bedankte me en herhaalde enkele keren de woorden *For aid*... Hij wees naar de gang. Ik keek hem bemoedigend aan opdat hij zijn zin af zou maken. Ik hoopte dat hij zou zeggen hoe hij te bereiken zou zijn als ik hem nodig had of dat hij een nummer zou geven van een vertrouwenspersoon. Ik dacht nog dat het écht zo was dat Fransen geen Engels spreken en altijd hun eigen werkwoorden blijven gebruiken. Maar de man maakte zijn zin niet af, hij knikte en haastte zich het hotel uit.

Ik liep de gang in waar hij uit was gekomen. De deur van kamer 48 stond op een kier. Nu begreep ik wat hij met 'for aid' had bedoeld. Maar kamer for aid was leeg. Ik probeerde de deuren ernaast. Die zaten op slot. In de lege kamer ging ik op het bed zitten. Het gevoel be kroop me dat ik bespied werd; het jongetje kon mij wel zien, maar ik hem niet. Ik hield mijn adem in, in de hoop zijn adem te horen. Met een ruk trok ik het zware gordijn opzij. Niemand.

Het idee dat het jongetje mij kon zien en de groeiende paniek op mijn gezicht observeerde, gaf mij het gevoel in een nare droom te zijn beland. Ik word niet snel zenuwachtig van mensen, behalve van kinderen. Kinderen voelen het aan als iemand bang is. Bang zijn voor kinderen is net zoiets als niet van dieren houden.

Het jongetje sprong vanuit een smalle kast boven op mijn rug. Ook nadat hij tevoorschijn was gekomen, bleef ik het gevoel

hebben dat hij het was die de situatie in de hand had. Ik had geen macht over hem. Ik heb nooit begrepen hoe leraren dat doen: een hele klas met kinderen laten luisteren en gehoorzamen. Nu bonst Ralph met zijn vuist op de deur.

'Sailor,' zeg ik, 'als je leest, hoor je dan de klanken in je hoofd... van de letters waar je ogen overheen gaan?'

'Godverdomme, Aaf!' roept hij en verdwijnt de gang in.

Ik hoor zijn slippers de trap af gaan, hij stapt over de verfspullen van de twee gehurkte mannen die er al dagen patroontjes langs de traptreden zitten te schilderen.

Ik laat me achterover op bed vallen. Met het jongetje in het hotel was de kamerdeur niet op slot geweest, maar het gevoel van opsluiting was er niet minder door.

Eigenlijk zou ik maar een paar dagen naar Dakar gaan om een stuk over de kunstbiënnale *Dak'art* te schrijven. Op de redactie benijden ze mij, omdat ik vaak de reisopdrachten krijg. Misschien komt het doordat ik me altijd wat afzijdig heb gehouden. Nadat ik mijn scriptie bij kunstgeschiedenis had afgerond, solliciteerde ik bij dit kunsttijdschrift met het idee dat het een leuk baantje zou zijn zolang ik niet wist wat ik 'echt' wilde. Nu pas, hier in Dakar, begint het tot me door te dringen dat ik waarschijnlijk nooit meer 'echt' iets zal doen; dat het niet echter wordt dan dit doen alsof.

Pas toen ik op de computer mijn ticket boekte, stelde ik Ralph voor om mee te gaan, om eerder te vertrekken en er zo een vakantie aan vast te plakken. Meestal heeft hij het te druk met zijn filmopdrachten, maar nu zat hij al zes weken thuis. Hij vond het een goed idee, het zou ons weer dichterbij elkaar brengen, zei hij. Toch was dit niet de reden waarom ik hem vroeg. Eigenlijk kwam het doordat ik net de telefoon ophing na een gesprek met mijn moeder. Zij had verzocht dat het wel prettig voor mij zou zijn om even van Ralphs somberheid verlost te zijn. 'Zonder Ralph?' antwoordde ik vanuit mijn instinctieve neiging om een rooskleurig beeld te schetsen van mijn relatie. 'Maar hij gaat met me mee.'

Zo kwam het dat we hier samen naartoe zijn gereisd. Naar Dakar, naar dit hotel, naar deze kamer waarin ik zit opgesloten terwijl hij door de stad loopt, op zoek naar een paspoorthandelaar. Uiteindelijk zitten we allemaal net zo gevangen in ons leven als ik vandaag in deze kamer. Als je teruggaat in de tijd valt het een en ander misschien te verklaren, maar of het ook anders had kunnen lopen blijft de vraag. Wat dat betreft verschillen we niet veel van frisdrankflesjes die in een fabriek op een lopende band worden gezet, één voor één gevuld, een etiket opgeplakt, een dop op de hals geduwd en ingepakt om verscheept te worden naar de meest uiteenlopende huiskamers, bioscoopzalen, kinderfeestjes of strand - kiosken, waarna ons allen hetzelfde lot beschoren is: leeggedronken worden en weer weggegooid, of misschien gerecycled om opnieuw het hele traject te moeten doorlopen zonder er ook maar enige inspraak in te hebben waar of hoe dat zal verlopen.